

איראן

„מורדה! מורדה!“

לפני הצי שנה נדמה היה למוחמד ריזא פחלוי, שאח איראן, כי הגיעה שעת כושר לסלק את ראש ממשלתו, מוחמד מוסאדק. כאשר הלה ביקש סמכויות מלאות גם על כוחות הבטחון, ניצל השאח את ההזדמנות, סרב לקבל את דרישות מוסאדק, מינה את קואם אל-סולטאנה במקומו. ראש הממשלה החדש נשא את תוארו פחות מ-48 שעות. רחובות טהראן התמלאו מאות אלפי מפגינים שצרחו בכל קולם: „מוסאדק! מוסאדק! דק ומורדה!“ (מוסאדק או מות). אנשי כל התנועות, כמעט בלי יוצא מן הכלל, הצטרפו לקריאות. אנשי טודה הבחתי חוקית, קנאי פידיון איסלם של קאשאני, אנשי התנועות הפאשיסטיות, חיילים, שוטרים, פקידים ומ' חוסרי עבודה שנודו אל הבירה. כולם נשי בעו להקריב את נפשם כדי להחזיר את מוסאדק.

הגורם המכריע היו יחידות השריון של הצבא האיראני שהקיפו את ארמון השאח, אילצוהו לבטל את מינוי סולטאנה ולהחזיר את מוסאדק.

סופו של האב. כעבור שבוע המריאה מטהרן הנסיכה ארשר פחלוי, אחות השאח בעלת ההשפעה, בדרכה לפאריס „לטיול“. היה ברור כי תגלתה עליידי מוסאדק. יציר אתו של השאח עצמו היתה רק שאנה של זמן, עד אשר מוסאדק יבחר את השעה ה מתאימה לו.

רעיון הדחת השאח וחסול בית המלוכה לא הדהים איש באיראן. בעיני רבים השאח מוחמד ריזא הנו עדיין בנו של הקצין העני שעלה בראש חסיבתו על טהראן בשנת 1921, כבש את השלטון, גרש את השאח אחמד מירזא, הכריז על עצמו כשאח איראן הח. ש. ריזא פחלוי חלם לעשות באיראן את אשר עשה אתאחורק בתורכיה — ונוסף לזה גם ליטד שושלת מלוכה חוששה. הוא הצליח לנצח את ארצו מתחום השפעתם של הררי סים והאנגלים כאחד, ביסס את ממשלתו, החל בפיתוח התעשייה. אולם אהדתו לגרמנים שמה קץ לשלטונו: בשנת 1941 פלשו כוחות ברייטיים לדרום איראן, כוחות רוסיים לצפון. ריזא שאח התפטר, העביר את המלוכה לבנו מוחמד.

כאשר גבר מוסאדק על סולטאנה נראה כי הגיע הקץ לבית פחלוי.

הבן לא מתערב. מאז עברו ששה חדי שים. השאח המשיך לשבת בארמונו — אך לא בחיבוק ידים. הוא חדל אמנם להתערב בעניינים פוליטיים, לא קבל שגרירים ומדי נאים להתעצויות. גם המאבק החריף על



ריזא שאח פחלוי הבן נשאר

השלטון בין מוסאדק לבין קאשאני התנהל ללא כל התערבות מצדו. אולם השאח הצי עיר (33) החל מתקרב לשכבות העניות. בטכסים פשוטים אך רוויי פרסומת חילק אדמות פרטיות (אשר „נרכשו“ על ידי אביו)

\* הוא הוגלה עליידי הבריטים לאי מוריי ציט. משם הורשה לעבור לדרום אפריקה. מת שם ב-1944.

לאכרים שעיבדו אותן, ביקר בכפרים גידחים, התעניין במצב מחוסרי העבודה בערים. פעור לותיו החדשות אך הגבירו את איבת מוסאדק; הוא ידע כי השאח רוצה בכל חוקף בהסכם עם האנגלים בענין הנפט, הסכם שיהיה צעד ראשון לקראת הסכם מלא עם המערב נגד סכנת השתלטות קומוניסטית. למרות שהמלך חדל לעסוק בפועל בעניני מדיניות, ידע מוסאדק כי סביבו עלולים להתלכד כל איר תם מדינאים שהעלו אותו בזמנו לשלטון ואשר חיפשו עתה דרך להפטר ממנו.

„בוז לבוגד!“ בתחילת השבוע שעבר נראה כי הגיע סוף סוף הרגע המתאים למור סאדק: השאח הודיע כי עמד לצאת את ה' ארץ „לפי הוראות הרופא“. תגובת ההמון בטהראן היתה מדידת ומפתיעה. המופתע ביר תר: מוחמד ריזא שאח.

ככרות ורחובות העיר שוב התמלאו מצוות אלפי מפגינים. קריאתם הפעם היתה: „שאה ומורדה! שאה ומורדה!“ מטרם לא היתה הפעם ארמון המלך, הם התנפלו עתה על ביתו של מוסאדק. מרחק מאות מטרים בלבד מן הארמון.

גם הצבא הופיע שוב ברחובות. טנקים, מכונות משוריינות, יחידות רגלים, תפסו מיד את כל הנקודות החשובות בעיר. אולם הפעם נשמעו הקצינים צועקים אף הם: „שאה ומורדה! שאה מורדה!“

גיפ פתוח, עמוס עשרה אנשים, פילס דרך בתוך המון המפגינים, הגיע עד לשער הברזל של בית מוסאדק, החל מנגח את ה' שער לקול תרועות המפגינים הנסערים. „בוז! בוז לבוגד!“ קראו. לבסוף נפרץ השער. ה' המון נהר פנימה אל תוך הגן המטופח שלפני בית ראש הממשלה. מסביב לבנין נצבו חיילי לים ושוטרים במדי קרב. אלה נמנו על תומכי מוסאדק.

הקרב היה קצר ביותר. השומרים פתחו באש, ידו רמוני גו מדמיע אל תוך המס' הערים, שנסו בבהלה. בפנים הבית התהלך ראש הממשלה הרוקן, לכוש פיגימת פסים ורודה, כולו רועד ונגרש, הפליט איומים לעבר הקצינים הגבורים והמזכירים שה' נבו אחריו.

קצינים מופה, קצינים משם. בנייטיים גברה המהומה ברחובות. עתה לא רק אזרחי השאח הפגינו; אף אנשי טודה ער כו אסיפות, תבעו מלחמה בשאח ובאימפריי איליסים. אנשי קאשאני השמיעו פסוקים מן הקוראן ואיימו עם משרתי הכתרים (המע' רביים). פה ושם פתחו גם יחידות צבא באש על אזרחי השאח.

בתום היממה הראשונה איש לא יכול היה לומר מה בדיוק המצב בטהראן. השאח הכ' ריו בקול חנוק כי נענה לרצון העם, בטל את נסעיתו; מוסאדק נמלט בחסכה אל בניני המאגילים. לאחר 12 שעות מצור על ביתו; קציני צבא השביעו את חייליהם ללחום למען „מלך המלכים“; קצינים אחרים דרשו מ' אנשייהם שיגנו על חופש העם הפרסי.

בתום היום השלישי שככו הרוחות במקך צת. מוסאדק חזר לביתו, עם הבטחת המאג' לים (בישיבה סודית) לעמוד לימינו, מיטר את ראש המטה של הצבא ומפקד המשטרה. ה' המונים התפורו, עוצר הלילה הוארך בשעה נוספת, השאח נשאר בביתו, מוקף צבא אר' ה'.

„למעשה“, הסביר דיפלומט זר מעוצבן, „נשאר המצב כמות שהיה — רק קצת יותר כך.“

לחכות או לפלוש? ההתפרעות ה' קצרה והתריפה לא שינתה, אמנם, את המצב היסודי באיראן. מוסאדק עורנו אויב מושבע של האנגלים, מתנגד לכל פשרה אתם, מוכן לשחק עם האש הקומוניסטית כאמצעי סחיטה נגד המערב. השאח ימשיך לדרוש ציוד במערב, מלחמה בהשפעה הקומוניסטית. אר' לם ההפגנה חיוקה בהרבה את מעמדו, לא רק בקרב עמו אלא גם בעיני האמריקאים. זה שבועות גוברת במשרדי החוץ של אמ' ריקה ובריטניה הדעה כי לא נשארו כל סכרי יים להסדר עם מוסאדק. בלאו הגי, אומרת דעה זו, לא תעמוד רוסיה מן הצד באם אר' ראן תגיע לידי הסכם כלשהו עם המערב; צבא סובייטי יפלוש מצפון, כפי שעשו זאת לא פעם צבאות רוסיים, „כאמצעי הרתוה“. במקרה זה לא תשאר למעצמות המערב כל ברירה אלא לתפוס את החצי הדרומי של איראן — לפי המסורת הבריטית.

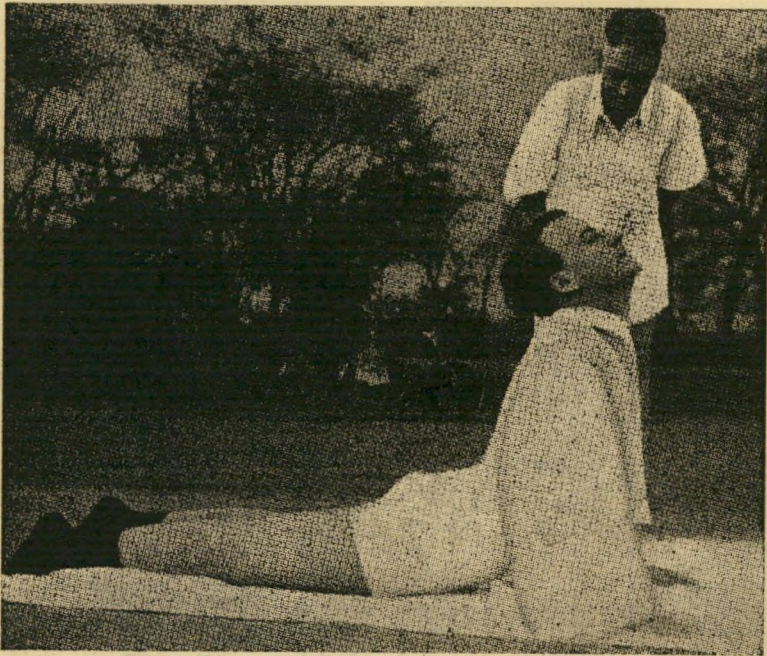
במקרה זה, ימלך השאח במחצית הדרור מית בשם המערב. השאלה הנשאלת עתה בלונדון ובוושינגטון? האם כדאי עוד לנסות להגיע לידי הסכם עם מוסאדק ולחכות לפלי' שה רוסית או לקחת את היזמה ביד ולתפוס את דרום איראן „לפי בקשת השאח החוקי“?

פורמוזה

דייג מודרני

70 אלף התושבים של 49 איי הפסקודורים, השוכנים מול יבשת סין בקירבת פורמוזה, עסקו תמיד בדייג שקט. הם לא התענינו ב' פוליטיקה, לכן לא שמו כמעט לב כשבאו היפאנים, בשנת 1895, וכשהסתלקו בשנת 1945. כל עוד ניתן להם לדוג, השאירו את הספורט הלאומי הסיני העתיק — מלחמת אורחים — לזולתם.

אולם לפני שנתיים ירדו על הפסקודורים דייגים מסוג חדש, מודרניים יותר. היו אלה חיילי סין הלאומית, אנשי ציאנג קיישיק. סיבת בואם היתה פשוטה: הצי האמריקאי השביעי סירר בים המפרד בין פורמוזה וה'



בנר יהודי מנוחין עוסק בתרגי יוגי על הראש

לחת למפקד המחנה, בקש ממנו לא לבצע הוראה זו. המשלחת הבטיחה חגיגית כי תוך שלושה ימים יחזור הגדוד למטב. כעבור שלושת הימים נערך מסדר חגיגי בפני קצין גבוה ממטה במצב ההכתרה, בריגדיר גנרל תורנטון ג'קסון. ג'קסון, ש' קבל את המסדר, ציין לשבח גדוד אחד ש' צעידתו היתה צבאית ומפוארת להפלא, הופיעו למסדר עם 80 החולים, הפגיננו צעידה מכוארת ורוח יחידתית מיוחדת במינה.

כפרס קבלו אנשי הגדוד רשות לצאת את המחנה ליומיים חופש. אולם שערי ה' מחנה לא המו מקהל רב של יוצאים לחופ' שה. למרבית החיילים לא היה עוד כוח ל' נצל את העודות החופש.

הודו

לעמוד על הראש

כשנכנסו המבקרים המוסיקליים בניידלהי לתורו של יהודי מנוחין בבית המלון, מצאו אותו עומד על ראשו. כל הרעש שהקימו ה' עתונאים לא הועיל, מנוחין לא הופרע מ' מנוחתו. אחרי כמה דקות ספח לו מזכירו על הרגל ואז התישב מנוחין בשלוה סטור אית ושאל: „מה קרה?“ כשהשיב לו מז' כירו שעתונאים מבקשים לשוחח עמו, אמר: „סלחו לי, כך אני מתרכז לקראת הרסיט' לים שלי.“

מנוחין היה רק אחד מני רבים, ביניהם אישים מפורסמים, בהודו ומחוצה לה, שה' כירו במעלותיה הרבות של חורת היוגני. תורה זו קבעה כי שליטה על, ותמי אום מוחלט של, אברי הגוף השונים, מספ' חים באדם חסניות כנגד מחלות ותשי' שות, גורמים לקלות ריכוז מוחלטת של כלי מחשבתו, לשלוה ולמניעת מתיחות מופ' רות של מערכת העצבים.

יהודי מנוחין, קבע כי מאז החל לעסוק בתרגילי יוגי שופר מצב בריאותו בהרבה, התרגילים השפיעו לטובה על כלי הגשימה שלו, בהם סבל במקצת בעבר. עדיין לא החליט הכנר מה השפעת התרגילים על ה' יכולת המוסיקלית. בנתיים, על כל פנים, לא המליץ בפני כנרים צעירים לעמוד על הראש כדי לשפר את נגינתם.

יבשה, הודיע שלא ירשה פלישה מפורמוזה. כך קבע הארי טרומן.

אלא שהארי טרומן לא אמר מאומה ביחס לפסקודורים. גם הנגרים שלו שכחו באופן מסתורי שבאשים אלה שוכן בסיס ימי חשוב, שנבנה עליוי היפאנים. התוצאה היתה ש' ציאנג התחיל לנחות בחוף סין העממית באין מפריע. הפולשים היו חוזרים מן היב' ש, באם חזרו, לפסקודורים. פורמוזה עצמה נשארה, כפי שציוה הנשיא בחשיגנטון, ניי' טראלית בהחלט.

הדרקון לא זו. דייג זה היה דיסקרטי, ומעטים האנשים בעולם ששמעו עליו. הסינים של ציאנג שתקו, כדי שלא להרגיז את מעצ' מות המערב. הסינים של מאו שתקו, כי לא היו מעונינים לספר לאורחיהם שצבאו של ציאנג עודנו חי וקיים.

הענין כולו נתגלה החדש לעיני העולם. הנשיא אייונהואר הודיע באופן דרמטי שהוא נותן רשות לציאנג לפלוש ליבשה מפורמור זה. העולם כולו עצר בעד נשימתו, חיכה לפלישה הגדולה, לוינוק הגדול של הדרקון שהיה עד כה כבול בזנבו. אולם הדרקון לא זו כלל. הוא הודיע, פשוט, שמאומה לא נשי' תנה: הפולשים שפלו אתמול יפלו גם מחר, אם לא ייהרגו בינתיים. רק כתובת ה' יציאה תהיה, מעתה, שונה.

בריטניה

מבצע אליזבת

שלושה גדודים, מן המובחרים בצבא הוד מלגותה אליזבת השניה, מליית בריטניה והדומיניונים שמעבר לים, קבלו הוראה חמורה: כל החופשות בוטלו, מצב הכן הוחזר.

החיילים הבריטיים היו משוכנעים כי יישלחו תוך ימים ספורים לקוריאה או ל' פחות לקניה. להפתעתם, הוצבו למחנה לא רחוק מלונדון, שם החלו רבי'הסמלים המוב' חרים ביותר של הצבא הבריטי לאמנם לק' ראת מצעד ההכתרה של מלכת בריטניה. כפתיחת האימון אמר סגן ג'ון מור, מדי ריך ראשי' בבית הספר לרבי' סמלים: „ב' משך 100 הימים הבאים — אני רוצה שלא תהינה לכם רגליים, כי אם אוטומטים אל' תצפו לטובות מאתנו כשתסיימו הקורס,